

Nr 247.

Av herr **Ståhl m. fl.**, om visst tillägg till 1 § lagen rörande ny indelning av riket i borgerliga kommuner.

Då riksdagen i juni 1946 antog lagen rörande ny indelning av riket i borgerliga kommuner, formulerades som bekant själva lagtexten så knapphändigt, att den i och för sig väl kan ge rum för olika tolkningar. Däremot är lagtextens motivering, sådan den utformades av konstitutionsutskottet, och i ännu högre grad de kommentarer till denna motivering, vilka under kammardebatten utvecklades av bl. a. utskottets talesmän, sådana, att därav klart framgår, att mer långtgående ingripanden i den hittillsvarande kommunindelningen än som vore påkallade för skapande av bärkraftiga kommuner icke skulle ske. Sålunda uppställdes som en generell regel en minimibefolkning på 2 000 och ett skatteunderlag på 8—10 000 kr. Samtidigt betonades emellertid med skärpa, att denna regel ingalunda kunde få bli undantagslös. »Icke blott ökommuner eller kommuner med jämförliga kommunikationssvårigheter kunna bilda undantag från minimiregeln, utan även i andra fall, där mera betydande olägenheter skulle uppkomma genom en sammanslagning, böra avvikelser från den uppställda regeln kunna äga rum.» Såsom motiv för sådana undantag anges »existerande indelningar, befintligheten av lämpligt beläget administrativt centrum, bebyggelser och kommunikationsförhållanden, de ekonomiska och kulturella förbindelsernas inriktning m. m.» Utskottet uttalar likaledes: »Utskottet anser det självklart, att hänsyn tages till en bestämd folkmening inom berörda kommuner så långt detta är förenligt med reformens huvudsyfte och i de enskilda fallen en lämplig indelning kan åstadkommas». Utskottet instämmer även i den motionsvis framförda synpunkten, att en sådan kommunal indelning måtte eftersträvas, som icke motverkar en verklig självstyrelse med bevarande av lekmannainslaget i kommunalförvaltningen.

Sedan detta beslut fattades ha i många län vederbörande myndigheter uppgett förslag till ny kommunal indelning. Man har därför nu möjlighet att konstatera, i vilken mån dessa förslag, på vilkas fastställelse kommunerna icke äga möjlighet att utöva ett avgörande inflytande, överensstämmer med utskottets i motiveringen utstakade, här ovan angivna riktlinjer. I en stor mängd fall har väl så varit förhållandet, i andra däremot har man vid sammanläggningen av kommuner gått vida längre än vad riksdagens avsikt uppenbarligen varit vid beslutets fattande. I stället för att bilda kommuner, som

skulle kunna bliva något så när smidiga administrativa enheter, har man i många fall tillskapat kommuner på en ytvidd av 100 000 till 200 000 hektar med en befolkningssiffra från 4 000 upp till 13 000 invånare och med ett skatteunderlag av från 50 000 upp till 140 000 skattekröner.

Mer torde näppeligen behöva sägas för att påvisa, att kommunindelningen i verkligheten löper risk att erhålla en helt annan och mer drastisk karaktär än som av riksdagen vid lagens genomförande avsetts. Man har i ett stort antal fall mot en enhällig och mycket stark folkmening i de berörda kommunerna sträckt sig vida utöver vad som varit den nya lagens syftemål. Följden har blivit den djupaste olust i de berörda kommunerna, vilket medför risk, att intresset för vår värdefulla kommunala självstyrelse kommer att slappna.

Därtill bidrar det förhållandet, att de nya stora kommunerna på grund av sin väldiga yta i många fall skulle komma att få sitt centrum i en stad, köping eller annan tätort utanför kommunen. Detta kan under inga förhållanden vara lyckligt, eftersom därigenom strömmen från landsbygden till tätorterna av både arbetskraft och ekonomiska tillgångar ytterligare kommer att accentueras.

I många fall blir också konsekvensen av länsstyrelsernas lagtillämpning, att vissa av de tvångsvis och mot sin enhälliga önskan sammanförda kommunerna komma att lida avsevärt ekonomiskt men. De få sålunda vidkännas skatteökningar på flera kronor per skattekröna utan någon kompensation. All den möda och omtanke som de under decennier nedlagt på sanering av sin ekonomi fränhändes dem med ett penndrag. Icke heller detta förhållande synes stå i öværensstämmelse med grundtanken i riksdagens fattade beslut.

Då sålunda kommunindelningen i praktiken synes komma att i åtskilliga fall erhålla en helt annan innebörd än vad riksdagen vid beslutets genomförande uppenbarligen avsett, har det synts oundgängligt att ifrågavarande lagtext av riksdagen förses med vissa kompletterande bestämmelser, som skulle vara ägnade att vid sammanläggningens genomförande förebygga uppenbara avsteg från riksdagens uttalade mening.

Med stöd av vad som här anförts hemställes,

att riksdagen beslutar antaga ett tillägg till Lag rörande ny indelning av riket i borgerliga kommuner, den 21 juni 1946, 1 §, av följande innebörd: Dock må sammanläggning icke ske mot befolkningens uttalade mening i de fall, då nuvarande kommun därav skulle lida mer avsevärt ekonomiskt men, då den nybildade kommunen skulle få sitt förvaltningscentrum förlagt till tätort belägen i annan kommun, eller då kommu-

nen på grund av stort yttinnehåll och geografiska betingelser i övrigt skulle bli uppenbart svåradministrerad; samt

att vederbörande utskott måtte utarbeta härför lämpad lagtext.

Stockholm den 24 januari 1948.

Manne Ståhl.

Osc. Werner.

Albert Larsson.

Hildur Humla.

Einar Hæggblom.

I. Pettersson
i Rosta.

Per Jonsson
i Malmgrava.

Gösta Kempe.

Rudolf Boman
i Kieryd.

And. Stjärne.

Ragnar Sveningsson.

Gunnar Larsson
i Luttra.